II

(Valmistavat säädökset)

KOMISSIO

Ehdotus neuvoston asetukseksi (EY) tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja yhteisten lasten huoltoa koskevissa asioissa

(1999/C 247 E/01)

KOM(1999) 220 lopull. – 1999/0110(CNS)

(Komission esittämä 26 päivänä toukokuuta 1999)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 61 artiklan c kohdan,

ottaa huomioon komission ehdotuksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja sosiaalikomitean lausunnon,

sekä katsoo, että

1) Euroopan unioni on asettanut tavoitteekseen pitää yllä ja kehittää unionia vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvana alueena, jossa taataan henkilöiden vapaa liikkuvuus; tällaisen alueen asteittaista toteuttamista varten yhteisö toteuttaa muun muassa yksityisoikeudellisia asioita koskevan oikeudellisen yhteistyön alalla toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan kannalta,

2) sisämarkkinoiden moitteeton toiminta edellyttää yksityisoikeuden alalla annettujen tuomioiden vapaan liikkuvuuden parantamista ja nopeuttamista,

3) tämä asia kuuluu perustamissopimuksen 65 artiklassa tarkoitetun yksityisoikeudellisia asioita koskevan oikeudellisen yhteistyön soveltamisalaan,

4) toimivaltaa ja tuomioiden tunnustamista koskevien kansallisten sääntöjen väliset erot vaikeuttavat henkilöiden vapaata liikkuvuutta ja sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa; näin ollen on perusteltua antaa säädöksiä, joilla voidaan yhdenmukaistaa tuomioistuimen valintaa avioliitto- ja lapsenhuoltoasioissa koskevat säännöt ja yksinkertaistaa näin ollen muodollisuudet, jotta tuomiot tunnustettaisiin nopeasti ja yksinkertaisin menettelyin ja ne pantaisiin täytäntöön,

5) perustamissopimuksen 5 artiklassa esitetyn toissijaisuusperiaatteen ja suhteellisuusperiaatteen mukaisesti, jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla toteuttaa tämän asetuksen tavoitteita, jotka voidaan toteuttaa paremmin yhteisön tasolla; tämä asetus rajoittuu vähimpään näiden tavoitteiden toteuttamiseksi tarpeelliseen eikä siten ylitä sitä, mikä tarvitaan tähän tarkoitukseen,

6) neuvosto vahvisti 28 päivänä toukokuuta 1998 antamallaan säädöksellä [1] yleissopimuksen tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoasioissa, ja suositti, että jäsenvaltiot hyväksyvät sen valtiosääntöjensä asettaminen vaatimusten mukaisesti; kyseinen yleissopimus ei ole tullut voimaan; olisi varmistettava yleissopimusta tehtäessä saavutettujen tulosten jatkuvuus; sen vuoksi yleissopimuksen olennainen sisältö toistetaan suurelta osin tässä asetuksessa,

7) avioliittoasioista ja lasten huollosta annettujen tuomioiden vapaan liikkuvuuden tavoitteen saavuttamiseksi yhteisössä on tarpeen ja asianmukaista, että avioliiton purkamista ja yhteisten lasten huoltoa koskevien tuomioiden tunnustaminen toteutetaan yhteisön säädöksellä, joka on velvoittava ja suoraan sovellettava,

8) tämän asetuksen soveltamisalan olisi käsitettävä ”yksityisoikeudelliset oikeudenkäynnit” sekä tietyissä jäsenvaltioissa avioliittoasioissa käytettävät muut kuin oikeudenkäyntimenettelyt lukuun ottamatta puhtaasti uskonnollisluonteisia menettelyjä; tätä varten olisi tarkennettava, että ilmaisu ”tuomioistuimet” kattaa avioliittoasioissa toimivaltaiset oikeudelliset tai muut viranomaiset,

9) tämän asetuksen olisi rajoituttava ainoastaan avioliiton purkamiseen ja avioliiton pätemättömäksi julistamista koskeviin menettelyihin eikä tuomioiden tunnustaminen näin ollen kohdistu esimerkiksi kysymykseen puolisoiden syyllisyydestä, avioliiton varallisuusoikeudellisiin vaikutuksiin tai elatusvelvollisuuteen eikä muihin asiaan mahdollisesti liittyviin kysymyksiin, vaikka ne liittyvät edellä tarkoitettuihin menettelyihin,

---

[1] EYVL C 221, 16.7.1998, s. 1.

10) lapsen huoltoa koskeva kysymys kuuluu asetuksen soveltamisalaan sillä edellytyksellä, että menettelyt liittyvät läheisesti avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevaan oikeudenkäyntiin; kyseisten lasten on oltava puolisoiden yhteisiä lapsia; ”lapsen huollon” käsite on määriteltävä sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä, jossa kysymys lapsen huollosta on tutkittavana,

11) hyväksytyt toimivaltaperusteet nojautuvat periaatteeseen, jonka mukaan asianosaisella on oltava todellinen side toimivaltaa käyttävään jäsenvaltioon; päätös tiettyjen perusteiden sisällyttämisestä asetukseen perustuu siihen tosiseikkaan, että ne ovat voimassa eri jäsenvaltioiden kansallisissa oikeusjärjestelmissä ja että muut jäsenvaltiot hyväksyvät ne,

12) yksi huomioon otettavista riskeistä puolisoiden yhteisten lasten suojelussa avioliiton hajotessa on se, että toinen vanhemmista vie lapsen pois maasta; näin ollen oikea asuinpaikka pysyy toimivaltaperusteena silloin, kun lapsen luvattoman poisviemisen tai palauttamatta jättämisen seurauksena lapsen asuinpaikka on tosiasiasiallisesti muuttunut,

13) käsitteellä ”tuomio” tarkoitetaan ainoastaan hyväksyviä eli avioeroon, asumuseroon tai avioliiton pätemättömäksi julistamiseen johtaneita päätöksiä; viralliset asiakirjat, jotka on asianmukaisesti laadittu jossakin jäsenvaltiossa ja jotka ovat siellä täytäntöönpanokelpoisia, rinnastetaan edellä määriteltyihin tuomioihin,

14) jäsenvaltioiden tuomioistuinten antamien tuomioiden tunnustamatta ja täytäntöönpanematta jättämisen on perustuttava keskinäisen luottamuksen periaatteeseen; tästä syystä tunnustamatta jättämisen perusteita on rajoitettu välttämättömimpiin; tunnustamismenettelyn on kuitenkin sisällettävä mahdollisuus muutoksenhakuun, jotta varmistetaan tunnustamista pyytäneen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen noudattaminen, puolustautumisoikeus ja asianosaisten oikeudet ja jotta vältetään ristiriitaisten tuomioiden tunnustaminen,

15) tunnustamista pyytäneen valtion ei ole tutkittava tuomion antaneen valtion toimivaltaa tai tuomion sisältämää asiaratkaisua,

16) tietojen päivittäminen jonkin jäsenvaltion siviilisäätyä koskevassa rekisterissä ei saa edellyttää erityistä menettelyä, jos ne perustuvat toisessa jäsenvaltiossa annettuun lopulliseen tuomioon,

17) Pohjoismaiden vuonna 1931 tekemän sopimuksen määräyksiä sovelletaan tässä asetuksessa ilmoitetuissa rajoissa,

18) Espanja, Italia ja Portugali ovat tehneet konkordaatin ennen kuin näistä asioista otettiin määräyksiä perustamissopimukseen; olisi vältettävä tilannetta, jossa nämä jäsenvaltiot rikkoisivat Pyhän istuimen kanssa tekemiään kansainvälisiä sitoumuksia,

19) jäsenvaltioilla on edelleen oikeus sopia keskenään asetuksen soveltamista koskevista yksityiskohtaisista käytännön säännöistä, jollei asiassa ole toteutettu yhteisön toimenpiteitä,

20) neuvosto pidättää oikeuden päättää toimivaltaisten tuomioistuinten luetteloiden muuttamisesta kyseisen jäsenvaltion pyynnöstä,

21) komission on viimeistään viiden vuoden kuluttua tämän asetuksen antamisesta tarkasteltava sen soveltamista ehdottaakseen tarvittaessa siihen tehtäviä muutoksia, ja

22) Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin sekä Tanskan asemasta annettujen pöytäkirjojen 1 ja 2 artiklan mukaisesti nämä valtiot eivät osallistu tämän asetuksen antamiseen; tämä asetus ei näin ollen ole Yhdistynyttä kuningaskuntaa, Irlantia eikä Tanskaa velvoittava eikä sitä sovelleta näihin valtioihin,

ON ANTANUT TÄMÄN ASETUKSEN:

I LUKU

SOVELTAMISALA

1 artikla

1. Tätä asetusta sovelletaan:

a) avioeroa, asumuseroa ja avioliiton pätemättömäksi julistamista koskeviin yksityisoikeudellisiin oikeudenkäynteihin;

b) puolisoiden yhteisten lasten huolta koskeviin yksityisoikeudellisiin oikeudenkäynteihin a alakohdassa tarkoitettujen avioliitto-oikeuden alaan kuuluvien kanteiden yhteydessä.

2. Muut jäsenvaltiossa virallisesti tunnustetut menettelyt rinnastetaan oikeudenkäynteihin. ”Tuomioistuimella” tarkoitetaan jäsenvaltioiden kaikkia asiassa toimivaltaisia viranomaisia.

II LUKU

OIKEUDELLINEN TOIMIVALTA

1 JAKSO

YLEISET SÄÄNNÖKSET

2 artikla

Avioero, asumusero ja avioliiton pätemättömäksi julistaminen

Puolisoiden avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevassa asiassa ovat toimivaltaisia sen jäsenvaltion tuomioistuimet,

a) jonka alueella

— puolisoilla on asuinpaikka, tai

— puolisoilla oli viimeinen asuinpaikka, jos toinen puolisoista asuu siellä edelleen, tai

— vastaajalla on asuinpaikka, tai

— jommallakummalla puolisoista on asuinpaikka, jos puolisot jättävät yhteisen hakemuksen, tai

— kantajalla on asuinpaikka, jos hän on asunut siellä vähintään vuoden ajan välittömästi ennen hakemuksen tekemistä, taikka

— kantajalla on asuinpaikka, jos hän on asunut siellä vähintään kuuden kuukauden ajan välittömästi ennen hakemuksen tekemistä, ja hän on kyseisen jäsenvaltion kansalainen;

b) jonka kansalaisia molemmat puolisot ovat.

3 artikla

Lapsen huolto

1. Sen jäsenvaltion tuomioistuimet, joka on 2 artiklan nojalla toimivaltainen avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevissa hakemuksissa, ovat toimivaltaisia puolisoiden yhteisen lapsen huoltoa koskevassa asiassa, jos lapsen asuinpaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa.

2. Jos lapsen asuinpaikka ei ole 1 kohdassa tarkoitetussa jäsenvaltiossa, tämän valtion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia tällaisessa asiassa, jos lapsen asuinpaikka on jossakin jäsenvaltiossa ja

a) ainakin toinen vanhemmista on lapsen huoltaja ja

b) näiden tuomioistuinten toimivalta on puolisoiden hyväksymä ja lapsen edun mukainen.

3. Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu toimivalta lakkaa,

a) kun avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevan hakemuksen johdosta annettu hyväksyvä tai hylkäävä tuomio tulee lainvoimaiseksi, tai

b) jos lapsen huoltoa koskeva oikeudenkäynti on vireillä edellä a alakohdassa tarkoitettuna ajankohtana, silloin kun huoltoa koskeva tuomio tulee lainvoimaiseksi, taikka

c) kun a ja b alakohdassa tarkoitettu oikeudenkäynti päättyy muusta syystä.

4 artikla

Lapsikaappaus

Edellä 3 artiklassa tarkoitetut toimivaltaiset tuomioistuimet käyttävät toimivaltaansa Haagissa 25 päivänä lokakuuta 1980 kansainvälisestä lapsikaappauksesta tehdyn yksityisoikeuden alaa koskevan yleissopimuksen ja erityisesti sen 3 ja 16 artiklan mukaisesti.

5 artikla

Vastakanne

Tuomioistuimella, jossa oikeudenkäynti on vireillä 2–4 artiklan nojalla, on toimivalta käsitellä myös vastakanne, jos vastakanne kuuluu tämän asetuksen soveltamisalaan.

6 artikla

Asumuseron muuntaminen avioeroksi

Sillä jäsenvaltion tuomioistuimella, joka on tehnyt asumuseropäätöksen, on toimivalta myös muuntaa tämä päätös avioeroksi, jos tämän jäsenvaltion laissa niin säädetään, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 2 artiklan säännösten soveltamista.

7 artikla

2–6 artiklassa tarkoitettu yksinomainen toimivalta

Puoliso,

a) jolla on asuinpaikka jäsenvaltion alueella, tai

b) joka on jäsenvaltion kansalainen,

voidaan haastaa oikeuteen toisessa jäsenvaltiossa ainoastaan 2–6 artiklan nojalla.

8 artikla

Toimivalta muissa tapauksissa

1. Jos millään jäsenvaltion tuomioistuimella ei ole 2–6 artiklan mukaan toimivaltaa, toimivalta määräytyy kussakin jäsenvaltiossa kyseisen valtion oman lainsäädännön mukaan.

2. Jäsenvaltion kansalainen, jolla on asuinpaikka toisen jäsenvaltion alueella, voi samoin edellytyksin kuin kyseisen valtion kansalaiset turvautua siinä valtiossa sovellettaviin toimivaltasääntöihin sellaista vastaajaa vastaan, jolla ei ole asuinpaikkaa jonkin toisen jäsenvaltion alueella ja joka ei ole jonkin toisen jäsenvaltion kansalainen.

2 JAKSO

TUOMIOISTUIMEN TOIMIVALLAN JA MENETTELYN EDELLYTYSTEN TUTKIMINEN

9 artikla

Toimivallan tutkiminen

Jos jäsenvaltion tuomioistuimessa nostettu kanne koskee asiaa, jossa se ei tämän asetuksen mukaan ole toimivaltainen, mutta jonka toisen jäsenvaltion tuomioistuin on tämän asetuksen mukaan toimivaltainen tutkimaan, tuomioistuimen on omasta aloitteestaan jätettävä asia tutkimatta.

10 artikla

Menettelyn edellytysten tutkiminen

1. Jos vastaaja ei vastaa, toimivaltaisen tuomioistuimen on keskeytettävä asian käsittely, kunnes on selvitetty, että vastaajalla on ollut mahdollisuus saada tieto haastehakemuksesta tai vastaavasta asiakirjasta niin hyvissä ajoin, että hän on voinut valmistautua vastaamaan asiassa, tai että kaikkiin tätä varten tarpeellisiin toimenpiteisiin on ryhdytty.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen säännösten asemesta sovelletaan oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa annetun neuvoston direktiivin soveltamiseksi annettuja kansallisia säännöksiä, jos haastehakemus oli annettava tiedoksi kyseisen direktiivin mukaisesti.

Ennen mainitun direktiivin soveltamiseksi annettavien kansallisten säännösten voimaantuloa sovelletaan oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiantoa ulkomailla siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa koskevan 15 päivänä marraskuuta 1965 tehdyn Haagin yleissopimuksen määräyksiä, jos haastehakemus on toimitettu ulkomaille kyseisen yleissopimuksen mukaisesti.

3 JAKSO

VIREILLÄOLO JA SAMASSA YHTEYDESSÄ KÄSITELTÄVÄT KANTEET

11 artikla

1. Jos eri jäsenvaltioiden tuomioistuimissa nostetaan samojen asianosaisten välillä samaa asiaa koskevia kanteita, tuomioistuimen, jossa kanne on nostettu myöhemmin, on omasta aloitteestaan keskeytettävä asian käsittely, kunnes on ratkaistu, että tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, on toimivaltainen.

2. Jos eri jäsenvaltioiden tuomioistuimissa nostetaan samojen asianosaisten välillä eri asiaa koskevia avioeroon, asumuseroon tai avioliiton pätemättömäksi julistamiseen liittyviä kanteita, tuomioistuimen, jossa kanne on myöhemmin nostettu, on omasta aloitteestaan keskeytettävä asian käsittely, kunnes on ratkaistu, että tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, on toimivaltainen.

3. Kun on ratkaistu, että se tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, on toimivaltainen, tuomioistuimen, jossa kanne on myöhemmin nostettu, on jätettävä asia tutkimatta.

Tällöin asian vireille pannut kantaja voi siirtää asian siitä tuomioistuimesta, jossa kanne on myöhemmin nostettu, siihen tuomioistuimeen, jossa kanne on ensiksi pantu vireille.

4 JAKSO

VÄLIAIKAISET TOIMENPITEET JA TURVAAMISTOIMET

12 artikla

Tämän asetuksen säännökset eivät estä jäsenvaltion tuomioistuimia toteuttamasta kiireellisissä tapauksissa jäsenvaltion laissa säädettyjä turvaamistoimia ja muita väliaikaisia toimenpiteitä, jotka koskevat valtiossa oleskelevia henkilöitä tai siellä olevaa omaisuutta, myös silloin, kun toisen jäsenvaltion tuomioistuin on tämän asetuksen mukaan toimivaltainen tutkimaan pääasian.

III LUKU

TUNNUSTAMINEN JA TÄYTÄNTÖÖNPANO

13 artikla

Tuomion määritelmä

1. Tässä asetuksessa ”tuomiolla” tarkoitetaan jäsenvaltion tuomioistuimen julistamaa avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömäksi julistamista sekä tällaisen avioliittoasian käsittelyn yhteydessä annettua puolisoiden lapsen huoltoa koskevaa ratkaisua, riippumatta siitä, kutsutaanko sitä tuomioksi, päätökseksi, täytäntöönpanomääräykseksi vai joksikin muuksi.

2. Tämän luvun säännöksiä sovelletaan myös tämän asetuksen mukaan aloitetuista menettelyistä aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen määrän vahvistamiseen sekä tällaisia oikeudenkäyntikuluja koskevan määräyksen tai päätöksen täytäntöönpanoon.

3. Tätä asetusta sovellettaessa viralliset asiakirjat, jotka on asianmukaisesti laadittu jossakin jäsenvaltiossa ja jotka ovat siellä täytäntöönpanokelpoisia, sekä jäsenvaltion tuomioistuimessa oikeudenkäynnin aikana tehty sovinto, joka tunnustetaan ja joka on täytäntöönpanokelpoinen mainitussa jäsenvaltiossa, ovat täytäntöönpanokelpoisia samoin edellytyksin kuin 1 kohdassa tarkoitetut tuomiot.

1 JAKSO

TUNNUSTAMINEN

14 artikla

Tuomion tunnustaminen

1. Jäsenvaltiossa annettu tuomio tunnustetaan muissa jäsenvaltioissa vaatimatta minkään erityisen menettelyn noudattamista.

2. Mitään erityistä menettelyä ei vaadita siviilisäätyä koskevien jäsenvaltioiden rekistereiden päivittämiseksi toisessa jäsenvaltiossa avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevan tuomion perusteella, johon kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan ei saa hakea muutosta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 3 kohdan soveltamista.

3. Jokainen, jonka etua tuomion tunnustaminen koskee, voi pyytää tämän luvun 2 ja 3 jaksossa tarkoitetussa menettelyssä vahvistettavaksi, että tuomio on tunnustettava tai jätettävä tunnustamatta.

4. Jos kysymys tuomion tunnustamisesta tulee esille jäsenvaltion tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa, asiaa käsittelevä tuomioistuin voi ratkaista tuomion tunnustamista koskevan kysymyksen.

15 artikla

Tunnustamatta jättämisen perusteet

1. Avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevaa tuomiota ei tunnusteta seuraavissa tapauksissa:

a) jos tunnustaminen on selvästi vastoin sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita, jossa tunnustamista pyydetään;

b) jos tuomio on annettu poisjäänyttä vastaajaa vastaan eikä haastehakemusta tai vastaavaa asiakirjaa ole annettu asianmukaisesti tiedoksi niin hyvissä ajoin, että vastaaja olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa, paitsi jos vastaajan katsotaan yksiselitteisesti hyväksyneen tuomion;

c) jos tuomio on ristiriidassa sellaisen tuomion kanssa, joka on annettu oikeudenkäynnissä samojen asianosaisten välillä siinä jäsenvaltiossa, jossa tunnustamista pyydetään;

d) jos tuomio on ristiriidassa toisessa jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa samojen asianosaisten välillä aikaisemmin annetun tuomion kanssa ja tämä aikaisemmin annettu tuomio täyttää ne edellytykset, jotka ovat tarpeen sen tunnustamiseksi siinä jäsenvaltiossa, jossa tunnustamista pyydetään.

2. Puolisoiden lapsen huoltoa koskevaa tuomiota, joka on annettu 13 artiklassa tarkoitetun avioliittoasian käsittelyn yhteydessä, ei tunnusteta seuraavissa tapauksissa:

a) jos tunnustaminen on selvästi, ottaen huomioon lapsen etu, vastoin sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita, jossa tunnustamista pyydetään;

b) jos tuomio on annettu, kiireellistä tilannetta lukuun ottamatta, antamatta lapselle tilaisuutta tulla kuulluksi vastoin sen jäsenvaltion olennaisia oikeudenkäyntiä koskevia periaatteita, jossa tunnustamista pyydetään;

c) jos tuomio on annettu poisjäänyttä henkilöä vastaan eikä haastehakemusta tai vastaavaa asiakirjaa ole annettu asianmukaisesti tiedoksi poisjääneelle henkilölle niin hyvissä ajoin, että hän olisi voinut valmistautua vastaamaan asiassa, paitsi jos vastaajan katsotaan yksiselitteisesti hyväksyneen tuomion;

d) kenen tahansa sellaisen henkilön vaatimuksesta, jonka huoltajan asemaa tuomio loukkaa, jos tälle henkilölle ei ole varattu tilaisuutta tulla kuulluksi;

e) jos tuomio on ristiriidassa lapsen huoltoa koskevassa asiassa myöhemmin siinä jäsenvaltiossa, jossa tunnustamista pyydetään, annetun tuomion kanssa; tai

f) jos tuomio on ristiriidassa sellaisessa toisessa jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa, jossa lapsella on asuinpaikka, lapsen huoltoa koskevassa asiassa myöhemmin annetun tuomion kanssa, siitä alkaen kun tämä myöhemmin annettu tuomio täyttää ne edellytykset, jotka ovat tarpeen sen tunnustamiseksi siinä jäsenvaltiossa, jossa tunnustamista pyydetään.

16 artikla

Tuomion antaneen tuomioistuimen toimivallan tutkimista koskeva kielto

Tuomion antaneen jäsenvaltion tuomioistuimen toimivaltaa ei saa tutkia. Tuomioistuimen toimivaltaa koskeviin säännöksiin, joista säädetään 2–8 artiklassa, ei voida soveltaa 15 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ja 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja oikeusjärjestyksen perusteita.

17 artikla

Sovellettavan lainsäädännön eroavuus

Avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevan tuomion tunnustamisesta ei voida kieltäytyä sillä perusteella, että sen jäsenvaltion, jossa tunnustamista pyydetään, lainsäädännössä ei sallita avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömäksi julistamista samojen tosiseikkojen perusteella.

18 artikla

Asiaratkaisun uudelleen tutkimisen kieltäminen

Tuomiota ei saa sen sisältämän asiaratkaisun osalta ottaa missään tapauksessa uudelleen tutkittavaksi.

19 artikla

Asian käsittelyn lykkääminen

Jos jäsenvaltion tuomioistuimessa pyydetään toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion tunnustamista, tämä voi lykätä asian käsittelyn, jos tuomioon on haettu muutosta varsinaisin muutoksenhakukeinoin.

2 JAKSO

TÄYTÄNTÖÖNPANO

20 artikla

Täytäntöönpanokelpoiset tuomiot

Yhteisen lapsen huollosta jäsenvaltiossa annettu tuomio, joka on siinä jäsenvaltiossa täytäntöönpanokelpoinen, on pantava täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa, kun se asiaan osallisen hakemuksesta on siellä julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi.

21 artikla

Alueellisesti toimivaltainen tuomioistuin

1. Täytäntöönpanoa koskeva pyyntö toimitetaan seuraaville viranomaisille:

— Belgiassa "Tribunal de première instance" tai "Rechtbank van eerste aanleg" tai "Erstinstanzlichen Gericht",

— Saksassa "Familiengericht",

— Kreikassa "Μονομελές Πρωτοδικείο",

— Espanjassa "Juzgado de Primera Instancia",

— Ranskassa "Tribunal de grande instancen" puheenjohtaja,

— Italiassa "Corte d'appello",

— Luxemburgissa "Tribunal d'arrondissementin" puheenjohtaja,

— Itävallassa "Bezirksgericht",

— Alankomaissa "Arrondissementsrechtbankin" puheenjohtaja,

— Portugalissa "Tribunal de Comarca" tai "Tribunal de família",

— Suomessa "käräjäoikeus/tingsrätt",

— Ruotsissa "Svea hovrätt",

2. Täytäntöönpanoa koskevan pyynnön osalta alueellisesti toimivaltainen tuomioistuin määräytyy sen henkilön asuinpaikan mukaan, jota vastaan täytäntöönpanoa pyydetään tai sen lapsen asuinpaikan mukaan, jota pyyntö koskee.

Jos kumpikaan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetuista paikoista ei ole sen jäsenvaltion alueella, jossa täytäntöönpanoa pyydetään, alueellisesti toimivaltainen tuomioistuin määräytyy täytäntöönpanopaikan mukaan.

3. Edellä 14 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen menettelyjen osalta alueellisesti toimivaltainen tuomioistuin määräytyy sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, jossa tunnustamista tai tunnustamatta jättämistä koskevat menettelyt pannaan vireille.

22 artikla

Täytäntöönpanomenettely

1. Täytäntöönpanoa pyydetään sen jäsenvaltion lain mukaisesti, jossa täytäntöönpanoa pyydetään.

2. Hakijan on ilmoitettava osoite tiedoksiantoja varten sen tuomioistuimen tuomiopiirin alueella, jolta täytäntöönpanoa pyydetään. Jos sen jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa täytäntöönpanoa pyydetään, ei tunneta sellaisen paikallisen osoitteen ilmoittamista, hakijan on nimettävä oikeudenkäyntiasiamies.

3. Hakemukseen on liitettävä 33 ja 34 artiklassa tarkoitetut asiakirjat.

23 artikla

Tuomioistuimen päätös

1. Tuomioistuimen, jolta täytäntöönpanoa on pyydetty, on annettava päätöksensä viipymättä. Menettelyn tässä vaiheessa henkilölle, jota vastaan täytäntöönpanoa pyydetään, ei varata oikeutta tulla kuulluksi hakemuksen johdosta.

2. Hakemus voidaan hylätä ainoastaan jollakin 15 artiklassa mainitulla perusteella.

3. Tuomiota ei saa sen sisältämän asiaratkaisun osalta ottaa missään tapauksessa uudelleen tutkittavaksi.

24 artikla

Päätöksestä ilmoittaminen

Tuomioistuimen asianomaisen virkamiehen on viipymättä ilmoitettava hakijalle hakemuksen johdosta annetusta päätöksestä sen jäsenvaltion lain mukaisesti, jossa täytäntöönpanoa pyydetään.

25 artikla

Muutoksenhaku täytäntöönpanoa koskevaan päätökseen

1. Jos täytäntöönpanoon suostutaan, vastapuoli voi kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksiantamisesta hakea siihen muutosta.

2. Jos kyseisellä henkilöllä on asuinpaikka toisessa jäsenvaltiossa kuin siinä, missä on annettu päätös, jolla täytäntöönpanoon on suostuttu, muutoksenhakuaika on kaksi kuukautta siitä päivästä, jona päätös annetaan tiedoksi hänelle joko henkilökohtaisesti tai toimitettu hänen asunnolleen. Tätä määräaikaa ei voida pidentää etäisyyden perusteella.

26 artikla

Muutoksenhakutuomioistuimet ja muutoksenhakukeinot

1. Muutosta päätökseen, jolla täytäntöönpanoon on suostuttu, haetaan kontradiktorista oikeudenkäyntiä koskevien säännösten mukaisesti

— Belgiassa ”Tribunal de première instance” tai ”Rechtbank van eerste aanleg” tai ”Erstinstanzliche Gericht”,

— Saksassa ”Oberlandesgericht”,

— Kreikassa ”Εφετείο”,

— Espanjassa ”Audiencia Provincial”,

— Ranskassa ”Cour d'appel”,

— Italiassa ”Corte d'appello”,

— Luxemburgissa ”Cour d'appel”,

— Alankomaissa ”Arrondissementsrechtbank”,

— Itävallassa ”Bezirksgericht”,

— Portugalissa ”Tribunal de Relação”,

— Suomessa ”hovioikeus/hovrätt”,

— Ruotsissa ”Svea hovrätt”.

2. Muutoksenhakemuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta ainoastaan

— Belgiassa, Kreikassa, Espanjassa, Ranskassa, Italiassa, Luxemburgissa ja Alankomaissa ”kassaatiovalituksella”,

— Saksassa ”Rechtsbeschwerdellä”,

— Itävallassa ”Revisionsrekursilla”,

— Portugalissa ”recurso restrito à matéria de direitolla”,

— Suomessa valittamalla ”korkeimmalle oikeudelle”/genom besvär hos ”högsta domstolen”,

— Ruotsissa valittamalla ”högsta domstolenille”.

27 artikla

Asian käsittelyn keskeyttäminen

Tuomioistuin, jolta muutosta on haettu, voi muutoksenhakijan pyynnöstä keskeyttää asian käsittelyn, jos tuomioon on siinä jäsenvaltiossa, jossa tuomio on annettu, haettu muutosta varsinaisin muutoksenhakukeinoin tai jos sellaisen muutoksenhakukeinon käyttämiselle säädetty aika ei ole vielä kulunut umpeen. Viimeksi mainitussa tapauksessa tuomioistuin voi määrätä ajan, jonka kuluessa muutosta on haettava.

28 artikla

Muutoksenhakutuomioistuin täytäntöönpanohakemuksen hylkäävän päätöksen osalta

1. Jos täytäntöönpanohakemus on hylätty, hakija voi hakea muutosta

— Belgiassa ”Cour d'appel” tai ”Hof van beroep”,

— Saksassa ”Oberlandesgericht”,

— Kreikassa ”Εφετείο”,

— Espanjassa ”Audiencia Provincial”,

— Ranskassa ”Cour d'appel”,

— Italiassa ”Corte d'appello”,

— Luxemburgissa ”Cour d'appel”,

— Alankomaissa ”Gerechtshof”,

— Itävallassa ”Bezirksgericht”,

— Portugalissa ”Tribunal de Relação”,

— Suomessa ”hovioikeus/hovrätt”,

— Ruotsissa ”Svea hovrätt”.

2. Muutoksen hakemusta käsittelevän tuomioistuimen on varattava vastapuolelle tilaisuus tulla kuulluksi. Jos kyseinen henkilö jää pois, sovelletaan 10 artiklan säännöksiä.

29 artikla

Muutoksenhaku muutoksenhakemuksen johdosta annettuun päätökseen

Edellä 28 artiklassa tarkoitetun muutoksenhakemuksen johdosta annettuun päätökseen voidaan hakea muutosta ainoastaan

— Belgiassa, Kreikassa, Espanjassa, Ranskassa, Italiassa, Luxemburgissa ja Alankomaissa kassaatiovalituksella,

— Saksassa ”Rechtsbeschwerdellä”,

— Itävallassa ”Revisionsrekursilla”,

— Portugalissa ”recourso restrito à matéria de direitolla”,

— Suomessa valittamalla ”korkeimmalle oikeudelle”/genom besvär hos ”högsta domstolen”,

— Ruotsissa valittamalla ”Högsta domstolenille”.

30 artikla

Osittainen täytäntöönpano

1. Jos tuomiolla on ratkaistu useampia vaatimuksia ja jos täytäntöönpanoa ei voida sallia kaikkien vaatimusten osalta, tuomioistuimen on sallittava täytäntöönpano yhden tai useamman vaatimuksen osalta.

2. Hakija voi pyytää tuomion osittaista täytäntöönpanoa.

31 artikla

Oikeusapu

Jos siinä jäsenvaltiossa, jossa tuomio on annettu, täytäntöönpanon hakijalle on myönnetty kokonaan tai osittain maksuton oikeusapu tai hänet on vapautettu kulujen tai maksujen suorittamisesta, on hänelle myös 21-24 artilassa tarkoitetussa menettelyssä myönnettävä maksuton oikeusapu ja vapautus kulujen tai maksujen suorittamisesta niin laajalti kuin se on mahdollista sen jäsenvaltion lain mukaan, jolle pyyntö on osoitettu.

32 artikla

Vakuus, takuu tai talletus

Asianosaiselta, joka jäsenvaltiossa pyytää toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion täytäntöönpanoa, ei saa vaatia vakuutta, takuuta, talletusta tai muuta senkaltaista suoritusta sillä perustella, että hän on ulkomaalainen tai että hänellä ei ole asuinpaikkaa siinä jäsenvaltiossa, jossa täytäntöönpanoa pyydetään.

3 JAKSO

YHTEISET SÄÄNNÖKSET

33 artikla

Asiakirjat

1. Asianosaisen, joka vaatii tuomion tunnustamista tai sen tunnustamatta jättämistä tai pyytää sen täytäntöönpanoa on annettava

a) tuomiosta sellainen jäljennös, joka täyttää tarvittavat vaatimukset sen alkuperäisyyden toteamiseksi;

b) tarvittaessa asiakirja, josta ilmenee, että hakijalle on myönnetty oikeusapu tai maksuton oikeudenkäynti siinä jäsenvaltiossa, jossa tuomio on annettu.

2. Jos tuomio on annettu saapumatta jättänyttä asianosaista vastaan, tunnustamista tai täytäntöönpanoa pyytävän asianosaisen on lisäksi toimitettava

a) alkuperäisenä tai oikeaksi todistettuna jäljennöksenä asiakirja, josta ilmenee, että haastehakemus tai vastaava asiakirja on annettu saapumatta jättäneelle asianosaiselle tiedoksi; tai

b) asiakirja, josta ilmenee, että vastaaja on yksiselitteisesti hyväksynyt tuomion.

3. Henkilön, joka hakee 14 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua päivitystä siviilisäätyä koskeviin jäsenvaltion rekisteritietoihin, on niin ikään annettava asiakirja, josta ilmenee, että tuomioon ei saa hakea muutosta sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jossa tuomio on annettu.

34 artikla

Muut asiakirjat

Asianosaisen, joka pyytää täytäntöönpanoa, on 33 artiklassa tarkoitettujen asiakirjojen lisäksi annettava asiakirjat, joista ilmenee, että päätös on täytäntöönpanokelpoinen sen jäsenvaltion lain mukaan, jossa tuomio on annettu, ja että se on annettu tiedoksi.

35 artikla

Asiakirjojen puuttuminen

1. Jollei 33 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tai 2 kohdassa tarkoitettuja asiakirjoja ole annettu, tuomioistuin voi asettaa asiakirjojen antamiselle määräajan tai hyväksyä sanotuissa kohdissa tarkoitetuja asiakirjoja vastaavia muita asiakirjoja tai, jos se pitää asiaa riittävästi selvitettynä, vapauttaa asiakirjan antamisvelvollisuudesta.

2. Tuomioistuimen vaatimuksesta asiakirjoista on annettava käännös. Käännöksen on oltava sellaisen henkilön oikeaksi todistama, jolla on siihen josakin jäsenvaltiossa kelpoisuus.

36 artikla

Laillistaminen tai vastaava muodollisuus

Edellä 33 ja 34 artiklassa sekä 35 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen asiakirjojen samoin kuin asianajovaltakirjan osalta ei saa vaatia laillistamista tai vastaavaa muodollisuutta.

IV LUKU

SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET

37 artikla

1. Tämän asetuksen säännöksiä sovelletaan ainoastaan sellaisiin oikeudenkäynteihin, jotka on pantu vireille, sellaisiin virallisiin asiakirjoihin, jotka on laadittu ja sellaisiin sovintoihin, jotka tuomioistuin on hyväksynyt asian käsittelyn aikana sen jälkeen, kun tämä asetus on tullut voimaan.

2. Tuomiot, jotka on annettu sen jälkeen, kun tämä asetus on tullut voimaan, ja jotka on annettu ennen tämän asetuksen voimaantuloa vireille pannuissa asioissa, tunnustetaan ja pannaan kuitenkin täytäntöön III luvun säännösten mukaisesti, jos sovelletut toimivaltasäännökset vastaavat joko II luvun säännöksiä tai sellaisen yleissopimuksen määräyksiä, joka asian tullessa vireille oli voimassa kyseisten jäsenvaltioiden välillä.

V LUKU

YLEISET SÄÄNNÖKSET

38 artikla

Suhde muihin yleissopimuksiin

1. Rajoittamatta tämän asetuksen 37 ja 40 artiklan ja tämän artiklan 2 kohdan soveltamista, tämä asetus korvaa voimaantullessaan jäsenvaltioiden osalta ne voimassa olevat yleissopimukset, jotka on tehty kahden tai useamman jäsenvaltion välillä ja jotka koskevat tällä asetuksella säänneltyjä asioita.

2. Ruotsi ja Suomi voivat ilmoittaa, että avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävää Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken 6 päivänä helmikuuta 1931 tehtyä sopimusta sekä siihen liittyvää lisäpöytäkirjaa sovelletaan kokonaisuudessaan tai osittain näiden valtioiden keskinäisissä suhteissa tämän asetuksen säännösten sijasta. Kyseiset ilmoitukset julkaistaan *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ja liitetään tähän asetukseen. Mainitut jäsenvaltiot voivat peruuttaa nämä ilmoituksensa kokonaisuudessaan tai osittain milloin tahansa.

Euroopan unionin kansalaisten kansallisuudesta riippumattoman, tasa-arvoisen kohtelun periaatetta on noudatettava.

Kaikki 1 alakohdassa tarkoitettujen jäsenvaltioiden väliset sopimukset, jotka koskevat tämän asetuksen piiriin kuuluvia asioita, voidaan tulevaisuudessa tehdä vain, jos niissä olevat toimivaltaperusteet ovat tämän asetuksen mukaiset.

Tuomiot, jotka on annettu 1 alakohdassa tarkoitetun ilmoituksen antaneessa Pohjoismaassa tämän asetuksen II luvun säännöstä vastaavan toimivaltamääräyksen nojalla, tunnustetaan ja pannaan täytäntöön muissa jäsenvaltioissa tämän asetuksen III luvun säännösten mukaisesti.

3. Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle

a) jäljennös 2 kohdan 1 ja 3 alakohdassa tarkoitetuista sopimuksista tai sopimusluonnoksista ja niiden täytäntöönpanoa koskevasta yhdenmukaisesta lainsäädännöstä, ja

b) tieto tällaisten sopimusten tai yhdenmukaisen lainsäädännön irtisanomisesta tai niihin tehdyistä muutoksista.

39 artikla

Suhde tiettyihin monenvälisiin yleissopimuksiin

Tämän asetuksen säännökset syrjäyttävät niissä jäsenvaltioissa, joissa sitä sovelletaan, seuraavien yleissopimusten määräykset niiltä osin, kuin ne koskevat tällä asetuksella säänneltyjä asioita:

— alaikäisten suojelun suhteen toimivaltaisista viranomaisista ja sovellettavasta lainsäädännöstä 5 päivänä lokakuuta 1961 tehty Haagin yleissopimus,

— avioliittojen pätevyyttä koskevien päätösten tunnustamisesta 8 päivänä syyskuuta 1967 tehty Luxemburgin yleissopimus,

— avioerojen ja asumuserojen tunnustamisesta 1 päivänä kesäkuuta 1970 tehty Haagin yleissopimus,

— lasten huoltoa koskevien päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja lasten palauttamisesta 20 päivänä toukokuuta 1980 tehty eurooppalainen yleissopimus,

— toimivallasta, sovellettavasta lainsäädännöstä, tunnustamisesta, täytäntöönpanosta ja yhteistyöstä lasten huoltoa ja lastensuojelutoimenpiteitä koskevissa asioissa 19 päivänä lokakuuta 1996 tehty Haagin yleissopimus edellyttäen että lapsen asuinpaikka on jossakin jäsenvaltiossa.

40 artikla

Voimassaolo

1. Edellä 38 artiklan 1 kohdassa ja 39 artiklassa mainitut sopimukset ja yleissopimukset ovat edelleen voimassa niissä asioissa, joissa tätä asetusta ei sovelleta.

2. Ne ovat edelleen voimassa myös niiden tuomioiden osalta, jotka on annettu, ja niiden virallisten asiakirjojen osalta, jotka on laadittu ennen tämän asetuksen voimaantuloa.

41 artikla

Jäsenvaltioiden väliset sopimukset

1. Kaksi jäsenvaltiota tai useammat jäsenvaltiot voivat tehdä keskenään sopimuksia tai järjestelyjä, joiden tavoitteena on täydentää tätä asetusta tai helpottaa sen soveltamista.

Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle:

a) jäljennös kyseisistä sopimusluonnoksista,

b) tieto näiden sopimusten irtisanomisesta tai muuttamisesta.

2. Nämä sopimukset tai järjestelyt eivät voi missään olosuhteissa poiketa tämän asetuksen II ja III luvun säännöksistä.

42 artikla

Pyhän istuimen kanssa tehdyt sopimukset

1. Tämä asetus ei rajoita Vatikaanissa 7 päivänä toukokuuta 1940 allekirjoitetun Pyhän istuimen ja Portugalin välillä tehdyn kansainvälisen sopimuksen (konkordaatti) soveltamista.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetun sopimuksen mukaisesti tehty päätös avioliiton mitättömäksi julistamisesta tunnustetaan jäsenvaltioissa tämän asetuksen III luvussa säädetyin edellytyksin.

3. Mitä 1 ja 2 kohdassa säädetään, sovelletaan myös seuraaviin Pyhän istuimen kanssa tehtyihin kansainvälisiin sopimuksen (konkordaatteihin):

— Italian tasavallan ja Pyhän istuimen välillä 11 päivänä helmikuuta 1929 tehty concordato lateranense, sellaisena kuin se on muutettuna Roomassa 18 päivänä helmikuuta 1984 allekirjoitetulla sopimuksella ja sen lisäpöytäkirjalla,

— Pyhän istuimen ja Espanjan välillä oikeusasioista 3 päivänä tammikuuta 1979 tehty sopimus.

4. Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle

a) jäljennös 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuista sopimuksista,

b) tieto sopimusten irtisanomisesta tai muuttamisesta.

43 artikla

Jäsenvaltiot, joissa on kaksi tai useampia oikeusjärjestelmiä

Sellaisissa jäsenvaltioissa, joissa on kaksi oikeusjärjestelmää tai säännöstöä tai useita oikeusjärjestelmiä tai säännöstöjä, joita sovelletaan sen eri alueilla tämän asetuksen soveltamisalaan liittyvissä asioissa,

a) viittauksella asuinpaikkaan tässä jäsenvaltiossa tarkoitetaan viittausta asuinpaikkaan alueella,

b) viittauksella kansallisuuteen tarkoitetaan viittausta jäsenvaltion lainsäädännössä määrättyyn alueeseen;

c) viittauksella jäsenvaltioon, jonka viranomaisen käsiteltäväksi on saatettu avioero tai asumusero tai avioliiton pätemättömäksi julistamista koskeva hakemus, tarkoitetaan viittausta alueeseen, jonka viranomaisen käsiteltävänä tällainen hakemus on;

d) viittauksella jäsenvaltion sääntöihin tarkoitetaan viittausta sen alueen sääntöihin, jossa toimivaltaan, tunnustamiseen tai täytäntöönpanoon vedotaan.

VI LUKU

LOPPUSÄÄNNÖKSET

44 artikla

Udelleentarkastelu

Komissio esittää Euroopan parlamentille, neuvostolle ja talous- ja sosiaalikomitealla viimeistään viiden vuoden kuluttua tämän asetuksen voimaantulosta kertomuksen tämän asetuksen ja erityisesti sen 38, 41, 42 ja 44 artiklan soveltamisesta. Tähän selvitykseen liitetään tarvittaessa asetuksen mukauttamiseen tähtääviä ehdotuksia.

45 artikla

Tuomioistuinten ja muutoksenhakutuomioistuinten luettelojen muuttaminen

Edellä 21 artiklan 1 kohdassa, 26 artiklan 1 ja 2 kohdassa, 28 artiklan 1 kohdassa ja 29 artiklassa ilmoitettujen tuomioistuinten ja muutoksenhakutuomioistuinten luetteloa voidaan muuttaa neuvoston päätöksellä.

46 artikla

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*.

Tämä asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.